

Petak, 2. maj 2003.
Svedok Patrik Bol (Patrick Ball)
Svedok B-108

Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 10.22 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Danas počinjemo kasnije, jer se predmet koji smo imali juče popodne odužio i nastavio i danas, a morali smo da ga završimo. Rezultat toga je da nam je vreme za danas skraćeno, ali mislim da možemo da ga iskoristimo na ekspeditivan način, imajući u vidu vreme koje nam je na raspolaganju i zahteve svih strana za dodatno vreme posle podne. Zato ćemo sada da radimo sat i po, napravićemo pauzu od pola sata i onda ćemo da radimo do 14.00. Izvolite, gospodine Najs (Nice).

TUŽILAC NAJS: Naš zahtev se sastoji u tome da možemo da danas uvedemo, odnosno ubacimo gospodina Bola (Patrick Ball) kako bi se pozabavio ispravkom svog izveštaja koji je bio deo dokaza o Kosovu. Ova mogućnost se pojavila juče kada su uočeni neki lični problemi gospodina Bola. Taj problem je to da on mora sutra ujutro da se vrati u Ameriku (United States of America), ima rezervisan let za sutra i ima obaveze u Čikagu (Chicago) i Kaliforniji (California) sledeće nedelje. Takođe ima porodične obaveze koje ne bi mogao da ispuni ukoliko ne otputuje sutra. Mi smo obavestili amikuse i optuženog preko njegovih saradnika juče i ni jedna strana nije pokrenula nikakve prigovore. Ja sam ostavio poruku kod vašeg pravnog savetnika, međutim izgleda da sistem nije sasvim u redu i da poruka nije bila odmah primljena.

SUDIJA MEJ: On je došao iz Sjedinjenih Američkih Država, doleteo je preko Atlantika (Atlantic Ocean) da bi svedočio, je li tako?

TUŽILAC NAJS: Ne znam da li je baš došao pravo iz Sjedinjenih Američkih Država pošto putuje po celom svetu, ali sutra treba da se vrati kući, pa onda da ide u Čikago i Kaliforniju.

SUDIJA MEJ: Koliko procenjujete da će vam biti potrebno za glavno ispitivanje, gospodine Najš?

TUŽILAC NAJS: Deset do petnaest minuta, mislim.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: U redu, onda ćemo sada da ubacimo doktora Bola da svedoči, a onda ćemo da se vratimo svedočenju koje smo slušali juče.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što svedok uđe u sudnicu, hteo bih da uradim nešto šta sam već jednom uradio, mislim da je to bilo 22. aprila prošle godine. To se odnosi na mogućnost korišćenja Pravila 92bis u celini ili delimično za sve buduće svedoke u ovom Predmetu. To je urađeno u aprilu 2002. godine u vezi sa kosovskim delom slučaja, ali mislim da se odnosilo na sve svedoke. Pretresno veće se sigurno seća da su odredbe Pravila 92bis delimično korišćene tokom izlaganja i nekih svedoka za Hrvatsku. Zato ja sada skrećem pažnju na Pravilo 92bis(E) tako da mi tražimo da se odredbe Pravila 92bis primene na svakog budućeg svedoka, kada god to bude primereno. Tražićemo, kad god je to moguće, skraćenje vremenskog perioda ako se ispostavi da u narednih 14 dana postoje svedoci koji žele da, u celini ili delimično, da pod uslovima Pravila 92bis budu ispitani od strane Tužilaštva. Ovo se odnosi na svedoke, ali ne na one za koje smo prihvatili da treba da budu adekvatno unakrsno ispitani. Svedoci koji će biti prihvaćeni po Pravilu 92bis bez unakrsnog ispitivanja će biti navedeni u uobičajenom pisanom zahtevu. Pretresno veće se seća da smo ranije davali pismena upozorenja opšte prirode da će biti nekoliko svedoka koje bismo hteli da uvedemo po Pravili 92bis(E), čemu se optuženi protivio. Onda se Pretresno veće bavilo svakim pojedinačnim svedokom za koje smo davali ili izjave ili rezime izjava da bi se moglo da ustanovi koji deo tog svedočenja može da se uvede po Pravilu 92bis, a koji treba da ide uživo. Međutim, vremenski problemi sa kojima se sada suočavamo su takvi da mi zaista moramo da se potrudimo da optimalno iskoristimo ostatak vremena, tako da će jednostavno da dođe trenutak kada ćemo morati da koristimo Pravilo 92bis kad god to

bude moguće. Pri tome imamo na umu nedavnu odluku Pretresnog veća o mogućem korišćenju izjava svedoka u glavnom delu svedočenja, kada nas je Pretresno veće podsetilo na moguću upotrebu Pravila 92bis. Prvi svedok koji će da se kvalifikuje za ovakav postupak je zapravo naš sledeći svedok. Mi možemo sa njim da počnemo danas, u tom slučaju on će da svedoči uživo i to će da bude to. Ali ako to ne uspemo danas, gospodin Gušić je svedok koji bi mogao potpuno da potpadne pod Pravilo 92bis. Mi još uvek nismo pripremili materijal sa njim u vezi na način koji bi dovoljno i precizno identifikovao koje delove tog materijala predlažemo da će biti prihvatljivi po Pravilu 92bis, a koji delovi bi trebalo da idu uživo. Mi možemo do kraja dana da podnesemo pisani zahtev u vezi sa tim, ili najkasnije u ponedeljak ujutro, ukoliko on danas ne započne svoje svedočenje.

SUDIJA MEJ: Da, izvolite, gospodine Kej (Kay).

PRIJATELJ SUDA KEJ: Hteo bih da se pozabavim jednim pitanjem. Postoji opasnost kada se sve stvari ovako upakuju jer može da se dovede u pitanje ostvarivanje pravde. Pravilo o obaveštavanju 14 dana ranije se odnosi na konkretnog svedoka, kad god Pravilo 92bis treba da se primeni. Sa naše strane, mi moramo da razmotrimo da li to pravilo uopšte treba da se primeni u tom slučaju ili ne, odnosno da li je to primereno u tom slučaju. To traži određeno vreme za istraživanje i razmatranje tog pitanja.

SUDIJA MEJ: Mi ovo ne razmatramo u vakuumu. Kada dobijemo zahtev, onda možemo da počnemo time da se bavimo.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Hvala.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, mislim da sam već rekao da ćemo mi redovno proveravati i sređivati spisak svedoka koji su pridodati na listu, uz zahtev da se proceni u dogledno vreme da li takvi svedoci mogu da se uvode po Pravilu 92bis. Nova verzija takvog spiska biće vam verovatno dostavljena već iduće nedelje i u njemu će biti jedna kolona u kojem će se identifikovati koji svedoci mogu, a koji ne mogu da budu uvedeni putem Pravila 92bis. Mislim da će to takođe da bude od pomoći. Da li mogu da tražim od Pretresnog veća da donese nalog u vezi sa jednim svedokom čije se ime pojavljuje u poslednjoj verziji spiska, a o kom još nije doneta odluka. Videćete njegovo ime na spisku. Mogu da vam kažem ko je on bez čitanja pred javnošću,

videćete na drugoj strani, to je drugo ime na drugoj strani. Dakle, druga strana, drugo ime.

(Pretno veće se savetuje)

TUŽILAC NAJS: Druga strana, drugo ime.

SUDIJA MEJ: Mislim da mi to možemo da razmotrimo. Izvolite, gospodine Kej (Kay).

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ima jedno pitanje koje me brine u vezi sa tim svedokom. To je jedno veliko svedočenje.

SUDIJA MEJ: Šta vas brine?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Mi nismo dobili nikakvu izjavu niti bilo kakav materijal u vezi sa ovim svedokom. Naveden je datum njegovog svedočenja i izgleda da postoji samo jedan datum kada on može da bude na raspolaganju. Gledajući raspored obelodanjivanja i potrebno vreme za pripreme optuženog u odnosu na ovog svedoka, ja moram da izrazim zabrinutost zbog toga što se svedok iznenada na ovaj način uvodi u postupak bez odgovarajućeg obelodanjivanja.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Hajde da se time pozabavimo. Ovo je sve sada hipotetički jer mi smo tek sada dobili taj spisak. To će naravno da bude pitanje koje će da se pokrene, pitanje obelodanjivanja, ali moramo da vidimo šta će da se desi kada Tužilaštvo predloži pozivanje ovog svedoka.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Vrlo je važno da razmotrite da li imamo na raspolaganju adekvatno vreme za pripremu.

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs, vi ste čuli šta želi da istakne amikus. Očigledno da je u pravu.

TUŽILAC NAJS: Imamo vrlo ograničen materijal, reč je o pet strana beleški i to možemo odmah da dostavimo. Mi ćemo svakako da tražimo, kada bilo

kog svedoka budemo uvodili u ograničenom obimu, kao što se ovaj svedok uvodi u kratkom vremenskom periodu, da to ne otvori vrata za beskonačno unakrsno ispitivanje. To može da ugrozi našu sposobnost da nastavimo ovaj predmet u okviru vremenskih ograničenja koja su nam nametnuta. Uzmite, na primer, ovog konkretnog svedoka, neću da ga imenujem. Ukoliko ga mi pozovemo zbog jedne ograničene teme gde će glavno ispitivanje da traje samo jedan sat ili čak i manje, to ne onemogućava optuženog da pozove tog istog svedoka kada bude izvodio svoje dokaze u svom vremenu koje mu bude na raspolaganju. Kada je u pitanju svedok koji može da pokrije jedan širok raspon istorijskih događaja, to bi zapravo moglo da bude adekvatno postupanje. On nam je potreban iz ograničenih razloga i sa njim ćemo da se osvrnemo na jedan kratak vremenski period.

SUDIJA MEJ: Da li je izjava ovog svedoka obelodanjena?

TUŽILAC NAJS: Ne, mi smo čekali odluku da vidimo da li će on da bude stavljen na ovaj spisak, ali možemo odmah to da to uradimo. To nije izjava, to je zapravo beleška.

SUDIJA MEJ: To moramo da rešimo. Rečeno mi je da je odobreno stavljanje na spisak i ta odluka još treba da se zvanično uvede u spis.

TUŽILAC NAJS: Hvala vam. Obelodanićemo je danas.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC NAJS: Hvala vam. Onda ćemo danas da obelodanimo izjavu, a sada da pozovemo svedoka. Pretresno veće bi verovatno želelo da pogleda izveštaj koji je svedok uveo prošle godine, zajedno sa ispravkama koje su date u odnosu na taj izveštaj. Ja nemam nameru da se ponovo bavim prirodom njegovog svedočenja detaljno, jer je to nešto što može da se pročita. Verovatno se Pretresno veće toga i seća. Ne znam da li Pretresno veće želi da svedok ponovo da svečanu izjavu.

SUDIJA MEJ: Nema potrebe da on ponovo da svečanu izjavu. Doktore Bol, vi ste, naravno, pod svečanom izjavom odnosno zakletvom koju ste dali prošli put.

SVEDOK BOL: Da, časni Sude.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Doktore Bol, dali ste ispravku u odnosu na vaš izveštaj, to je na otprilike dve strane, a zatim ste na stranama od treće do 13 uveli različite tabele i grafikone koji u nešto različitim tehničkim postupcima ponovo pokazuju ono šta ste ranije dali u prethodnom izveštaju. Znači, na strani 3 se nalazi ispravljeni grafikon u odnosu na prethodni sa strane 6 prvog izveštaja. Je li to tačno?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hteo bih da pogledamo dve tabele, dva grafikona, ali pre nego što to uradimo, hteo bih da kažem nešto o samim isprawkama. Prvo, da li ste Vi, nakon što ste svedočili, došli do dodatnih materijala iz otvorenih izvora i materijala koji su objavljeni u Beogradu i na drugim mestima o NATO napadima do kojih je došlo početkom maja i juna 1999. godine?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Iako se materijal u ovim zaključcima odnosio na raniji period, da li ste smatrali da je prikladno da se doda i ovaj dodatni materijal o NATO napadima do kojeg ste naknadno došli ?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li to ima uticaja na podatke koje možemo da vidimo? Na primer, tabela 11 na strani 14 u prvom izveštaju, odnosno na strani 9 u dodatku.

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da, tu možete da vidite vrlo mali uticaj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koja od ovih tabela, odnosno grafikona pokazuje bolje, odnosno veće efekte ovoga?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Tabela 19, mislim da najjasnije pokazuje te uticaje. Nalazi se na strani 11 dodatka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Želeo bih da još ostanemo na ovom grafikonu

SVEDOK BOL – ODGOVOR: U redu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Laici shvataju vašu ekspertizu na drugi način od vas. Želeo bih da nešto pokažem kroz ovo i mislim da bi možda bilo dobro da jednu od tih tabela stavimo na grafoskop, ako nam je na raspolaganju. Nećemo to da uradimo ukoliko će da nam uzme previše vremena. Imate li možda rezervnu kopiju izveštaja? Možda bi bilo dobro da se stavi strana 13 izveštaja, odnosno strana 9 dodatka? Dakle, na strani 13 prethodnog izveštaja to je tabela, odnosno grafikon 10. Možda to nije potpuno, ali ako pogledamo stranu 9 ispravke i stranu 13, odnosno 14 prvog izveštaja, vidimo, čak i laik može da vidi identičnu gornju liniju, je li to tačno?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da, gornja linija je identična, to su ljudi koji napuštaju domove.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A donja linija koja je nazvana "Preostali" je drugačija za period posle 11. maja, za period za koji ste dobili dodatni materijal o NATO bombardovanju. To može čak da se vidi golim okom.

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Takođe golim okom može da se vidi ako pogledamo, na primer, period od 24. marta do 6. aprila kada je reč o liniji koja pokazuje stavku "Preostali", linija je drugačija. Ne mnogo, ali je drugačija.

SUDIJA KVON: Izvinjavam se, ali da li mi gledamo grafikon 10 ili 11?

SVEDOK BOL: Graifkon 11, strana 9 u dodatku i stana 14 u originalu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, čak i ova linija koja prikazuje stavku "Preostali" u fazi 1, dakle od 24. marta do 6. aprila se nešto malo izmenila, a vi niste imali dodatnog materijala o NATO bombardovanju u tom periodu?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li onda da objasnite laički, kako to da neki materijal koji vam je došao za period posle 11. maja ili otprilike u tom periodu utiče na izgled linije koja se odnosi na period od 24. marta?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da. Statistički model je jednačina koja proizilazi iz niza jednačina u koje se unose određeni podaci. Ostatak koji vidimo ovde je rezultat tog statističkog modela koji smo primenili. Kada se dodaju podaci za ovaj kasniji period, menja se jednačina i takođe se menjaju procene do

kojih smo mi došli za raniji period. Kada se jednačina promeni, ta promena utiče na izgled cele linije, tako da je sama linija proizvod promena do kojih je došlo u samom modelu, a te su promene proizašle iz promena u podacima koji su unešeni za ovaj poslednji period.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kasnije ćemo da se bavimo rezultatima ovog vašeg dodatnog materijala, ali hajde da se sada pozabavimo drugim delom tog dodatnog materijala koji ste koristili. Posle vašeg svedočenja, da li vam je postalo jasno da neki od podataka na koje ste se vi oslanjali podležu Pravilu 70 Pravilnika o postupku i dokazima (Rules of Procedure and Evidence) ovog Međunarodnog suda?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Taj materijal iako ste vi njemu imali pristup, po Pravilu 70 je materijal kome vi ne biste smeli da imate pristup?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi ponovo primenili svoje testove tako što ste izbacili taj materijal?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste ukupno trebali da izbacite 17 podataka?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali su samo tri od njih imali značaj za vaše analize?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Treća promena može da se shvati ako se pogleda strana 50 prvog izveštaja, i to samo uz odgovarajuću tehničku ekspertizu. Imamo rezervnu kopiju pa bismo mogli da je stavimo na grafoskop, da se vidi na šta ste mislili. Na strani 50, red koji bi trebalo da pogledaju sudije je na sredini strane, reč je o postupku koji ste primenili, odnosno konkretno kako ste odlučili koji ćete model da primenite u davanju dvodnevne procene. U sredini možemo da vidimo liniju na kojoj piše "Izabрати model sa najmanjim prilagođavanjem Pirsonovoj hi-skver statistici" (Choose the model with

the lowest adjusted Pearson chi-squared statistic). Razmatrajući sve vaše materijale i testove, da li ste otkrili da je taj red donekle netačan?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da, vrlo malo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zašto?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Umesto prilagođene statistike Pirsonovog (Karl Pearson) hi-skvera, koristili smo grubu hi-skver statistiku da bismo napravili selekciju komponenti za procenu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nećemo ni pokušati da uđemo u detalje toga šta znači ili da razumemo ni Pirsonovu ni grubu statistiku hi-skvera, ali da li biste mogli da nam laički objasnite šta je ova statistika značila u procesu pripreme ovog materijala, a onda ćemo da pogledamo koje i kakve su bile posledice promene izbora podataka?.

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Kada smo radili ove procene, morali smo da napravimo mnogo različitih procena za svaki trenutak u vremenu za taj dvodnevni period. To smo radili tako što smo proučavali konkretni uticaj podataka koje smo dobijali i na osnovu njih dolazili do svojih procena. Onda smo morali da odaberemo najbolji model. Postoji mnogo načina da se to uradi, a mi smo smatrali da bi najbolje bilo da izrazimo naučnu vrednost koja kaže da, ako imate nekoliko mogućih različitih naučnih objašnjenja na osnovu materijala, onda se bira najjednostavnije objašnjenje. To se zove Okamova oštrica (Occam's Razor), formalno se naziva i "štedljivost", "škrtošć". Prilagođena hi-skverova statistika iskazuje tu naučnu vrednost. Ona inkorporira tu štedljivost, odnosno jednostavnost u proračunu. Mi smo to preferirali u odnosu na ostale mogućnosti za selekciju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste na strani 50, rekli da ste odabrali najniži prilagođeni model Pirsonove statistike hi-skvera i da ste zatim otkrili da ...

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da, mi smo koristili taj grubi, izvorni model hi-skvera Pirsonove statistike za tu komponentu proračuna, za deo koji je opisan na strani 50, kako bi došli do procene za dvodnevni period.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uzevši u obzir razloge koje ste naveli, a to je da ste odabrali najjednostavniji model, da li ste vi ipak prošli kroz ostale statističke modele?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to dovelo do promena u rezultatima?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da, ali su to bile vrlo male promene koje ne mogu lako da se vide na grafikonu. Ali mogu da se vide u numeričkim izrazima, u tabelama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To možemo da vidimo onda na poslednjoj strani, odnosno u ispravci to je na strani 11. To nam samo po sebi govori o čemu je reč. Mi možemo da nađemo originalnu tabelu na strani 58 izveštaja da bismo videli o kakvim promenama je reč, a Pretresno veće se možda seća, ako pogleda stranu 58 ovog izveštaja, da se ovde pojavljuju različiti podaci kao koeficijenti regresije koji statistički nemaju nikakvih posledica, posebno ako imaju zvezdicu pored sebe. Da li je to tačno?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pretresno veće se verovatno seća da u anotaciji negde na polovini strane za treći podatak, gde piše "OVK (UCK, Ushtria Clirimtare e Kosoves) bitka", broj 2.728,6 treba da ima zvezdicu zato što je broj u zagradi manji od polovine, od 2.728. Da li je to tačno, doktore Bol? Ja sam kod sebe obeležio sa zvezdicom ...

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda će i sudije da urade tako. Ali, u svakom slučaju, to se odnosi samo na podatke koji imaju zvezdicu. Iako takav podatak nije precizan, a to možete i ponovo da objasnite, ti bi podaci mogli da budu značajni kada bi bili dvostruko veći od vrednosti u zagradi.

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Vrednost u zagradi je standardna greška. I dupla vrednost standardne greške se ponekad zove marginom greške. Prema tome, da bi nešto bilo od značaja, mora da bude veće od margine greške. A margina greške i ta vrednost ne smeju da se preklapaju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, da podsetimo sudije, ako pogledamo prvi izveštaj, stranu 58 ako pogledamo broj 13,3, a to sigurno nije 12,2 puta dva, to nije od značaja. Zatim, 34,7 sigurno nije dva puta 32,1, tako da opet nema značaja.

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada ste ponovo napravili model koristeći drugačiju hi-skver statistiku, došli ste do tabele koju imamo na strani 11 dodatka?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da. Ta tabela sadrži sve tri ispravke o kojima pričamo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I šta možemo da primetimo u vezi sa brojevima koji nose zvezdicu?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Pa, tu se nalazi nekoliko brojeva koji imaju novi značaj, a koji dolaze, čini mi se, primarno od dodavanja podataka o NATO paktu nakon perioda migracija i ubistava. To su ovi brojevi ovde. Interesantno je da se primeti da su ti brojevi negativni, šta ukazuje na negativnu vezu između vazдушnih udara NATO pakta i ubistava u tom periodu i na tim mestima.

SUDIJA MEJ: Možete li da nam ponovo pokažete ta tri broja?

SVEDOK BOL: Ovo ovde. I ovo ovde.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo li da vidimo kakve su posledice svega toga na grafikonima?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: To je veoma teško da se vidi. Ako uporedimo tabelu 10 i 11, i ako uporedimo poslednje redove u tim tabelama sa originalnim izveštajem, videćemo da u dodatku donje linije bolje odgovaraju gornjim linijama nego originalu, ali je razlika veoma, veoma mala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da sada dolazimo i do poslednjeg pitanja za vas, a to je, podsetite nas molim vas, šta je to rezidual, i u čemu je značaj toga da li je donja linija bliska gornjoj ili ne?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Kao što sam već rekao, statistički model je sistem jednačina koje su proistekle iz eksperimentalnih podataka. I te se jednačine zatim koriste za izradu numeričkih predviđanja o nečemu šta posmatramo. Ako pogledate tabelu 10, videćete da smo tu mi napravili jedan statički model, koji opisuje koliko ljudi je ubijeno u svakom dvodnevnom periodu. Rezidualna linija, koja stoji dole, dobijena je kao rezultat odbijanja predviđanja od gornje linije. Dakle, to je razlika između predviđanja i podataka. To se radi zato da vidimo da li je naš sistem predviđanja dobar. Prema tome, ukoliko vidimo da rezidualna linija tesno sledi originalnu liniju, onda je

zaključak da je naš sistem prognoze loš, ne opisuje dobro eksperimentalne podatke. Prema tome, kad kažemo da nismo uspeli objasniti originalni obrazac, do toga dolazimo na osnovu zaključka da nam je naša rezidualna linija identična originalnoj liniji. Budući da naš statistički model obuhvata naša statistička saznanja o aktivnostima NATO i OVK, rezultat ove tabele je to da rezultati kažu da aktivnost OVK i NATO ne može da se objasni broj ubistava u svakom dvodnevnom periodu. Prema tome, to je statistički model koji nam daje osnovu za odbacivanje hipoteze da je aktivnost OVK ili aktivnost NATO mogla da bude uzrok ubistava. Prema tome, sličnost dve linije je način da se kaže da podaci korišćeni za donju liniju ne odražavaju gornju liniju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znam da sam rekao da je ovo poslednje pitanje, međutim, ako pogledamo drugu stranu vašeg korigenduma, a mnogi ljudi, naravno, ovde nisu imali priliku da prođu sa vama kroz sve tehničke detalje, pa je možda dobro da se to objasni na jedan još lakši način.

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je novi materijal, grubo rečeno, nešto rekao o tome da li se broj smrti povećavao ili smanjivao kako su se povećali i smanjivali napadi NATO pakta?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Kad smo dodali podatke sa kraja maja i početka juna, to je u našem modelu stvorilo jednu negativnu korelaciju između aktivnosti NATO pakta i ubistava. Formalno gledano, tumačenje tog fenomena jeste da u jednom datom dvodnevnom periodu u proseku imamo skoro osam ubistava manje za svaki vazdušni udar NATO u tom dvodnevnom periodu. I bilo bi 14 ubistava manje u sledećem dvodnevnom periodu kao rezultat svakog vazdušnog udara NATO pakta. Prema tome, generalno gledajući, tumačenje je da, kada je bilo više ubistava, da je tada bilo manje vazdušnih napada, i obratno, kad je bilo više vazdušnih napada, bilo je manje ubistava.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, ako neko želi da iznese tvrdnju da su vazdušni udari NATO pakta bili irelevantni za broj ubistava, čini se da ovaj sirovi zaključak navodi na takav zaključak, međutim, vi kažete nešto suprotno, a to je da se radi o koincidenciji?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da. Iz različitih grafikona je jasno da je do najvećeg dela migracijskih ubistava došlo krajem marta do sredine aprila,

a najveći broj vazdušnih udara NATO pakta odigrao se krajem maja i početkom juna. Prema tome, smatramo da naš statistički model to pokazuje kao negativnu korelaciju, zato što je u kasnijem periodu bilo više vazdušnih udara i napada, a manje ubistava, više vazdušnih napada, a manje migracije. Zato smatramo da nije logično da se tvrdi da su vazdušni napadi koji su se odigrali krajem maja i početkom juna nekako bili preventivni, da se za te napade može na neki način da kaže da su sprečili ubistva koja su se odigrla ranijih nedelja. Prema tome, mi to tumačimo kao statističku koincidenciju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li dodatni materijal o vazdušnim napadima, brisanje tri podatka zbog Pravila 70 i ponovna primena vašeg modela sa različitim koeficijentima, da li te tri stvari menjaju vaše zaključke na bilo koji način?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS: Hvala vam.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽANI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bol, na naslovnoj strani ovog vašeg izveštaja od 15. novembra stoji "Američko udruženje za unapređenje nauke, Američka advokatska komora i Pravna inicijativa za srednju i istočnu Evropu" (The American Association for the Advancement of Science, American Bar Association, Central and East European Law Initiative-ABA/CEELI). Je li tako?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Međutim, već na sledećoj strani, označenoj brojem 03079044 srpske verzije, i to je druga strana vašeg teksta koji sledi, stoji da se "ovde sadržani materijali se ne mogu smatrati stavom Programa za nauku i ljudska prava Američkog udruženja za unapređenje nauke ili Pravne inicijative za srednju Evropu, ili ovde treće institucije, Američke advokatske komore". Je li tako?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je takođe tačno da se tu na istoj strani navodi da interpretacije i zaključci ne predstavljaju stavove navedenih organizacija i da oni nisu odobreni ni od strane poslaničkog doma, ni od Odbora guvernera (Board of Governors) Američke advokatske komore. Je li tako?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I na kraju stoji “ništa sadržano”, ja citiram ovo iz srpske verzije, “ništa sadržano u ovoj publikaciji ne treba smatrati pravnim savetom za konkretne slučajeve, tako da su čitaoci odgovorni za dobijanje takvih saveta od sopstvenih pravnih savetnika. Ova publikacija, kao i sve ovde sadržane formulacije i stavovi, namenjeni su isključivo u obrazovne i informativne svrhe”. Je li tako, gospodine Bol?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, pošto se vi bavite naukom, kakvu vrednost, sobzirom na ove veoma eksplicitno saopštene rezerve, vi smatrate da ovaj vaš materijal ima u dokazivanju optužbi druge strane?

SUDIJA MEJ: To nije relevantno pitanje. Vi ste ovde ograničeni na postavljanje pitanja ovom svedoku o svedočenju koje je jutros dao, a ne na ovakvu polemiku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Mej (May), ako nije relevantno pitanje onda idemo na druga koja ćete vi verovatno smatrati relevantnim. Vi ste, gospodine Bol, stavili u fokus svog istraživanja tačno period od 78 dana NATO agresije, od 24 marta do prvih dana juna. Je li tako?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da, od kraja marta do početka juna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda ste taj deo podelili u faze i ustanovljavali kretanja vrednosti broja lica koja napuštaju domove ili su stradala. Je li tako?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pri tome upotrebljavate za sve te žrtve ratnih sukoba reč “ubijena lica”, je li tako?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Za smrti Albanaca smo koristili termin “ubijena lica”, a ne za sve žrtve rata, to mislim da stoji jasno u oba izveštaja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. E sad, molim vas, pošto ste vi postavili taj svoj okvir od 24. marta do prvih dana juna, a onda konstatujete da posmatrajući unutar tog okvira kretanja, vaš osnovni zaključak predstavlja da aktivnosti OVK i NATO nisu uzrok stradanja ljudi. To je vaša osnovna poruka, je li tako, gospodine Bol?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Zaključak je da aktivnosti OVK i NATO nisu uzrok smrti Albanaca, kao što to stoji u ovim procenama, niti su njihove aktivnosti uzrok masovnih migracija opisanih u našem izveštaju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vro dobro ...

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, pre nego što optuženi nastavi, mene je gospodin Sakson (Saxon) podsetio da dozvola za unakrsno ispitivanje koju ste vi dali 25. februara ove godine daje veoma ograničenu temu za unakrsno ispitivanje, samo tri pitanja, prvo - izvori, autentičnost i pouzdanost novih podataka, drugo - razlozi i precizni efekti korišćenja prilagođene Pirsonove hi-skver statističke metode; i treće - osnova za različite podatke koji su navedeni u revidiranim tablicama, na stranama od 3 do 13 u ispravci. To je bila odluka Pretresnog eća.

SUDIJA MEJ: Hvala vam. Da, gospodine Miloševiću, čuli ste to. Molim vas da pređete na relevantna pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro, gospodine Mej. Sad mi recite, gospodine Bol, bez obzira što nas je druga strana prekinula, pretpostavljam da pratite šta sam vas pitao, dakle, kako sad vi sa statističkog stanovišta, pošto ste ovaj okvir od 24. marta do početka juna stavili u svoja istaživanja, kako objašnjavate da pre nego što je počeo rat tog stradanja nije ni bilo?

SUDIJA MEJ: To nije stvar za ovog svedoka. On je ovamo došao samo da donese ovaj izveštaj i vaše unakrsno ispitivanje mora da bude vezano za to. Ako imate neka pitanja o promenama do kojih je došlo u izveštaju, o korigendumu, onda morate da ga o tome pitate, jer ste ga već jednom dosta iscrpno unakrsno ispitili. Dakle, imate li pitanja o korigendumu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto je korigendum dat u ove svrhe, dakle pretpostavljam, gospodine Mej, da je sasvim legitimno pitanje da, dakle autor i pored svih ovih ograničenja koja smo konstatovali, smatra i stoji iza toga da se ova publikacija može upotrebiti u ovom postupku koji se vodi. Je li tako?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, nije bitno što su stradanja sva situirana u vreme rata, a da pre toga nema tih stradanja.

SUDIJA MEJ: Ne, nije na svedoku da govori o tome

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, onda samo o korigendumu, je li tako, gospodine Mej?

SUDIJA MEJ: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na strani 03079045, tačka 2 korigenduma, vi navodite da svaka od pojedinačnih ispravki jeste mala i njihov zajednički uticaj na vaš nalaz je zanemarljiv, je li tako?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali takođe ...

SUDIJA MEJ: Za potrebe zapisnika, to je prva strana izveštaja .

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A onda imate ovde u odeljku 2, stavili ste tri tačke, druga tačka glasi: „U skladu sa Pravilom 70 Pravilnika o postupku i dokazima“ ove institucije, “Tužilaštvo je od nas zatražilo da izostavimo 17 zapisa podataka koji su nam dostavljeni o aktivnostima učesnika UČK jer su te informacije dobijene iz poverljivih izvora”. Je li tako?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Odgovorite mi, molim vas, da li biste uvršćujući te informacije u vašu analizu, vi, na bilo koji način, otkrili identitet izvora tih informacija, pošto se vi ovde bavite statističkim predstavljanjem onoga šta pratite brojkama? Kako biste vi uneli u analizu ono šta nije dozvoljeno, ono šta vam ne da strana preko puta da unesete, jer su poverljivi

podaci, kako vi pišete u korigendumu? Kako bi se mogao otkriti identitet izvora tih informacija, da li bi bio otkriven identitet izvora tih informacija da ste vi koristili ono što vam nije dala druga strana?

SUDIJA MEJ: Možete li da odgovorite na to ili ne, doktore Bol?

SVEDOK BOL: Sve šta ja mogu da kažem je to da mi je Tužilaštvo dalo podatke o tome šta treba da izbrisem i ja sam to izbrisao. Tri podatka koja sam izbrisao bila su relevantna za moju analizu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, hvala, to je dovoljno kao odgovor na ovo pitanje. Suština ovog vašeg korigenduma odnosi se na upravo ovaj podatak koji smo po oceni gospodina Meja neadekvatno koristili, ali pretpostavljam da ćete potvrditi da je suština u periodu koji obrađujete, dakle vreme NATO agresije. U tom periodu, odnos između ubistava i NATO bombardovanja je obrnuto proporcionalan, odnosno da se broj ubistava Albanaca smanjuje sa povećanjem intenziteta bombardovanja i obrnuto, povećava sa smanjenjem intenziteta bombardovanja NATO avijacije. Je li to tvrdite?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Malo me zbunjuje vaše objašnjenje. Možda bih mogao da vam razjasnim, mi to tumačimo kao koincidenciju. Mi smo ustanovili da postoji negativna korelacija dvaju obrazaca ukoliko statistiku doslovce tumačite. Međutim, kao što sam objasnio prilikom glavnog ispitivanja, mi to ne tumačimo doslovce, mi smatramo da se radi o koincidenciji kad su se ta dva procesa dogodila, NATO bombardovanje nedelju dana nakon ubistava i migracija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, navedite izvore podataka koje ste koristili prilikom izvođenja ove analize i zaključaka do kojih ste došli?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Koristili smo iste izvore kao i u originalnom izveštaju. Svi su izvori navedeni u originalnom izveštaju. Sad ću da vam kažem na kojoj strani, to je dodatak 3, strana 63 i 64 .

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, u tim tačkama, koje ste podatke u analizu uvrstili o rasporedu, sastavu, vrstama jedinica Ministarstva unutrašnjih poslova i Vojske Jugoslavije u datom periodu u navedenim

regijama? Vi imate severnu, istočnu, južnu i tako dalje, koje ste podatke te vrste koristili?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Mi nismo koristili nikakve podatke o jugoslovenskim snagama niti o pokretu jugoslovenskih snaga. Zato u ovom izveštaju nema statističke analize jugoslovenskih aktivnosti. Mi smo primetili jedan slučaj koincidencije, a to je da posle šaopštenja jugoslovenske Vlade uveče 6. aprila na televiziji da će se poštovati prekid vatre, videli smo da u sledeća četiri dana nakon te objave, ubistva i migracije imaju najnižu tačku od početka sukoba, dakle ima ih najmanje od početka sukoba. U tom istom periodu, aktivnost NATO i aktivnost OVK značajno se povećala u odnosu na njihovu prethodnu aktivnost. Međutim, kao što smo već primetili u našem originalnom izveštaju, to sugerise, ali nije dokaz tvrdnje da su aktivnosti jugoslovenske Vlade bile uzrok migracije. Mi samo primećujemo da je to jedna interesantna koincidencija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Interesantna koincidencija, ali nije dokaz tvrdnje da je aktivnost jugoslovenskih vlasti bile razlog migraciji. Jeste li tako rekli, gospodine Bol?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Ja mislim da se to, formalno ispravnije, može da kaže ovako. Koincidencija jugoslovenske objave prekida vatre sa dramatičnim smanjenjem ubistava i migracije je u skladu sa tvrdnjom da je jugoslovenska Vlada bila uzrok ubistava i migracije. Statistika nam za to ne nudi dokaz, statistika može tek da odbaci neku hipotezu. Međutim, kad pronađemo statističke obrasce koji su u skladu sa nekom hipotezom, onda upravo tako mi to i formulišemo i kažemo da su ti podaci u skladu sa nekom hipotezom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je kretanje broja ljudi koji su bežali sa ratom zahvaćenih područja, broja izbeglica i tako dalje, bila jedna od zadatih tema vaše analize?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Od nas nije traženo da se tim bavimo, međutim, da, to smo razmotrili, to je bila osnova jednog ranijeg izveštaja o kome smo govorili pre godinu dana, kada sam svedočio pre godinu dana. To je bilo naslovljeno sa "Politika ili panika" (Policy or Panic). Analiza migracije takođe može da se nađe u mnogim našim grafikonima u izveštaju koji je podnesen Međunarodnom sudu prošle godine, kao i u grafikonu broj 2 na trećoj strani izveštaja o kome danas govorimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imate ovde na... Da uzmemo bilo koju, evo, na strani 2 na primer, odnosno slika 2, strana 5 prevoda, procena ukupne migracije izbeglica i ubistava tokom vremena, a onda se vidi faza jedan, faza dva, faza tri, obeležili ste "Ljudi kako napuštaju domove" (People leaving their homes), tako piše, je li tako?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda po statistici, u fazi jedan gde je, po vama, najmanji intenzitet NATO bombardovanja, je li tako? U fazi jedan je najmanji intenzitet bombardovanja.

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Mi nismo to tvrdili, ali bio je manji intenzitet tokom tog perioda nego u kasnijem periodu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. Dakle u fazi jedan ima najviše bežanja, je li tako? Najviše ljudi napušta domove, je li tako?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi znate, doktore Bol, šta je to *homo sapiens*, je li tako?

SUDIJA MEJ: Ma dajte, gospodine Miloševiću. Dajte da idemo dalje. Imate još petnaest minuta i mislim da je to dovoljno vremena za unakrsno ispitivanje o ovom korigendumu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bol, da li je početak bombardovanja logično da proizvede efekat da najveći broj ljudi koji se plaši i koji ne može da proceni kakav će biti dalji intenzitet ...

SUDIJA MEJ: Vi ste pogrešno shvatili njegovo svedočenje, njegovo svedočenje je matematičko. On je uradio različite testove i došao do različitih zaključaka. Možete da mu postavljate pitanja u vezi sa tim. Pitanja koja mu vi postavljate su pitanja kojim ćete morati vi da se pozabavite u dogledno vreme i objasnite šta vi tvrdite, zašto je došlo do pokreta izbeglica. Nije suština u onome šta vi sada tvrdite, suština je da ga vi pitate o njegovom modelu i njegovom svedočenju. On je ekspert i on može o tome da govori, a mi ćemo razmotriti koju ćemo težinu tome da pridamo. Dakle, ako imate još pitanja u vezi sa njegovim izveštajem, onda postavite, posebno o korigendumu ili da ovo polako privodimo kraju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Mej, mi ovde imamo pitanje o modelu, odnosno logici njegovog razmišljanja. Pitam vas, gospodine Bol, da li ste uzeli u obzir u vašem modelu i prikazivanju ovih podataka, strah koji bombardovanje proizvodi ...

SUDIJA MEJ: Ne, to je upravo vrsta pitanja za koju sam vam rekao da ne možete da je postavite. Nije on ovde da daje svedočenje o psihološkim karakteristikama, on je ovde da svedoči o svom izveštaju. Izgleda da vi više nemate pitanja o korigendumu i ako je to tako, onda je bolje da idemo dalje i da ne trošimo uzalud vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, da idemo dalje, gospodine Mej, ja još nisam iskoristio svoje vreme. Recite mi, gospodine Bol, da li se na bilo kojem od vaših grafikona, pored ovih krivih koje prema vašim merenjima pokazuju trend ljudi koji napuštaju svoje domove, i ubijenih ljudi, vidi istovremeno i linija koja bi indicirala intenzitet NATO bombardovanja?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: U ovim grafikonima nema takvih zapažanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A zašto nema?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Zato što smo mi uključili analize obrasca NATO bombardovanja u statistički model o kojem sam govorio tokom glavnog ispitivanja. Tako da, na primer, posledica, statistička posledica tih obrazaca i NATO bombardovanja i NATO aktivnosti i aktivnosti OVK može da se vidi, na primer, na slici 10, u liniji "Preostali" kojom smo se već bavili. Na sličan način to imate takođe i na slici 11, u liniji "Preostali" o kojoj smo takođe govorili. Nešto preciznije, tehnički preciznije je na slici 19 koja nosi naziv "Koeficijenti regresije". To je svaki pojedinačni koeficijent kod svakog podatka koji se odnosi na OVK-a i na NATO, odnosno posledice koje to ima na ubistva i migracije mogu da se vide na ovoj tabeli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi, gospodine Bol koji su vaši izvori podataka za aktivnosti UČK?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Mi smo o tome govorili naširoko tokom mog prvog svedočenja prošle godine, a ako se žele da pogledate, ti izvori mogu da se pogledaju u dodatku 3, mislim da sam vam već naveo broj strane. Možda to možemo da pogledamo malo kasnije ako ste zainteresovani, ali oni su tu navedeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A pošto postoje dokumenti koji ukazuju na aktivnosti UČK koje ima i suprotna strana, postoje dokumenti koji ukazuju na zapovesti UČK da stanovništvo napušta teritoriju Kosova i ide u Makedoniju, Albaniju (Albania), Crnu Goru, da li ste uzeli u obzir te dokumente prilikom analize efekta delovanja UČK? Pitam gospodina Bola, gospodine Mej, da li je uzeo u obzir određene dokumente, to je legitimno pitanje valjda.

SUDIJA MEJ: Da, osim što ste vi pre godinu dana naširoko unakrsno ispitali ovog svedoka i mi smo sve ovo već čuli. U redu, kad ste već pitali, možda svedok može da odgovori na to.

SVEDOK BOL: Mi nismo uzeli u obzir nikakve dokumente ni jedne strane koji bi pokazivali nameru, nismo ih obrađivali statistički. Jedina namera koju smo mi uzeli u obzir, a koja nije statističkog karaktera je korišćena da bi se posmatrao dramatični pad u ubistvima i imigracijama, a to je nešto šta se desilo u noći između 6. i 7. aprila

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi u zaključcima navodite da nastavljate da proučavate podatke služeći se kompleksnijim metodama, je li tako?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li tu vašu konstataciju mogu da tumačim kao vašu ocenu da ni sa vašeg stanovišta ova analiza nije sveobuhvatna, niti da ste koristili neke kompleksnije i sveobuhvatnije metode?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Za naučne radove zaključak koji je ovde iznešen, po mom mišljenju, nije sporan. Mi smo već objavili ove rezultate, prema tome, to nije sporno. Međutim, podaci su interesantni sa naučnog stanovišta i oni pozivaju na dodatne suštinske eksperimente. Mi smo ih objavili na internetu da bismo pozvali naučnu zajednicu da nastavi da se njima bavi, da razmatra ovaj fenomen, ali ja ne mislim da ima izgleda, mislim da bi bilo vrlo ekstremno očekivati da će doći do promena u tumačenju onih glavnih hipoteza koje smo mi ovde naveli. Naprotiv, naša prva i mnogo detaljna analiza koju smo napravili za naučni rad došla je upravo do istih rezultata do kojih smo mi došli ovde.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo da razjasnimo, da ne govorimo o dve različite stvari. Kad vi govorite o tome da ste to objavili, konstatovali i tako dalje, to se odnosi upravo na ono značenje koje je navedeno na prvoj strani vašeg izveštaja, "da sadržane informacije i stavovi su isključivo u obrazovne i informativne svrhe", je li tako? Dakle, to je poslednja rečenica u tome, da "ova publikacija kao i sve ovde sadržane informacije i stavovi namenjeni su isključivo u obrazovne i informativne svrhe". Pre toga kaže da "ne može da se smatra pravnim savetom za konkretne slučajeve" i tako dalje, a pre toga kaže "naravno da ne predstavlja stavove" ovih institucija koje govorite. Dakle, vi kada govorite o tome da ste to završili, govorite o naučnom aspektu vaše analize i provere određenih statističkih metoda koje ste vi primenjivali?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Ja sam naučnik, moje kolege su naučnici i naravno ono šta smo radili je bilo u naučne svrhe. I ja smatram da je to moja svrha i danas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi na kraju, koliko sama vrsta izvora podataka utiče na formiranje jedne analize, pa naravno i ove vaše? Koliko vrsta resursa, izvora podataka utiče na formiranje analize, pa prema tome i ove vaše?

SUDIJA MEJ: Da li možete da odgovorite na to pitanje? Da li ste razumeli pitanje?

SVEDOK BOL: Mislim da je potreban čitav kurs metodologije da bi se na to odgovorilo. To nije pitanje na koje može da se lako da odgovor. Ja mogu da pokušam da dam kratak odgovor ako bi to bilo od koristi Pretresnom veću.

SUDIJA MEJ: Pošto ste već pitani, možete li da nam date jedan kratak odgovor, molim vas?

SVEDOK BOL: Naravno da izvori podataka i vrsta podataka utiču na naš izbor statističkih metoda koje se koriste da bi se analizirali ti podaci. Konkretno, kada imamo višestruke projekte i kada pokušavamo da numerički izrazimo smrtnu slučajevu, onda možemo da koristimo metod koji je korišćen ovde da bismo poredili te višestruke projekte, da bismo pokazali koji su smrtni slučajevi koji se navode kao uobičajeni i pojavljuju se kroz sve projekte. Takođe, dajemo i procene o informacijama o smrtnim slučajevima koji se ne

pojavljaju ni u jednom od projekata. I to je osnova za našu analiza ubistava. Svrha korištenja takvog metoda je isključivo u tome da se shvati za koliko smrtnih slučajeva nema informacija ni u jednom od tih projekata. Dakle, to je jedan primer razmatranja izvora podataka u ovom slučaju, ovde je reč o razgovorima sa ABA/CEELI, zatim sa Hjuman rajts voč (Human Rights Watch), Organizacijom za evropsku bezbednost i saradnju (OSCE, Organization for Security and Cooperation in Europe) i forenzičkim izveštajima o telima koja su ekshumirana i identifikovana. Dakle, ova četiri izvora su korišćena u ovim višestrukim projektima kao metoda koja je nazvana "višestruki sistem procene" (multiple systems estimation).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, samo ta četiri izvora? A recite mi samo, gospodine Bol, ove brojke se odnose, koliko sam vas shvatio iz nečega šta ste rekli sad u toku ispitivanja, isključivo na Albance, je li tako?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Ova četiri izvora su korišćena da se dođe do procena o ubistvima i to treba da se razlikuje od podataka i analiza korištenih da se analiziraju obrasci migracija. Kada je reč o drugom delu vašeg pitanja, odgovor je da, mi smo radili procene samo u vezi sa smrtnim slučajevima Albanaca. Mislim da je to jasno objašnjeno u prvom izveštaju, gde mi objašnjavamo ceo postupak kojim smo upoređivali podatke o smrtnim slučajevima kroz različite projekte, da bismo procenili o kojim smrtnim slučajevima se izveštava u više od jednog projekta. To je u dodatku "A" u prvom izveštaju.

SUDIJA MEJ: Možete da postavite još jedno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja nisam mogao odmah da se snađem, jer pošto vi kažete ovde: "Ljudi koji napuštaju domove" i "ubijeni ljudi", ja sam pretpostavljao da se radi o svim ljudima, ne samo o Albancima. A da li smatrate da bi bilo neophodno, da bi se video efekat svega toga što se događalo, da zaista tretirate sve ljude? Na primer, 100.000 srpskih izbeglica sa Kosova ili koliko ubijenih Srba na Kosovu i tako dalje, a ne samo Albance? Da bi mogli da napravite neku koliko toliko objektivniju sliku onoga šta želite ovom statistikom da pokažete?

SUDIJA MEJ: Da li možete da odgovorite na to pitanje ili ne?

SVEDOK BOL: Mislim da smo koristeći podatke koje smo uzeli u obzir mi razmotrili dovoljnu količinu podataka da bismo došli do hipoteza do kojih smo došli, a to je šta je bio uzrok ubistava i migracija Albanaca.

SUDIJA MEJ: U redu. Da li imate pitanja, gospodine Kej?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ništa šta bismo dodali prethodnom unakrsnom ispitivanju.

SUDIJA MEJ: Da li Tužilaštvo ima dodatnih pitanja? Trebali bi da uvedete korigendum u spis.

TUŽILAC NAJS: Da.

sekretar: Korigendum će biti obeležen kao dokazni predmet Tužilaštva 67.1, a prevod na BHS kao 67.1A.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Doktore Bol, postavljeno vam je pitanje o izvorima vaših podataka. U vezi sa NATO bombardovanjem da li ste se bavili materijalom koji vam je dostavila sama Jugoslavija?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Gotovo svi podaci o NATO bombardovanju dolaze iz jugoslovenskih izvora.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi imali neki konkretan razlog zašto ste to koristili, a ne neke druge izvore?

SVEDOK BOL – ODGOVOR: Na moje pozive američkom Sekretarijatu za odbranu (US Department of Defense) nisam dobio nikakav odgovor, a jugoslovenski izvori su objavljeni u pres brifinzima i na internetu, tako da su nam bili dostupni. A takođe smo smatrali, i mislim da sam o tome govorio prošle godine, da ćemo korišćenjem jugoslovenskih izvora o NATO bombardovanju imati najstriktniji mogući test hipoteze da su NATO bombardovanja izazvala ubistva i migracije, pošto su isti ti izvori objavljivali takve ideje.

SUDIJA MEJ: Doktore Bol, ovim je završeno vaše svedočenje. Hvala vam što ste se vratili pred Međunarodni sud da dodatno svedočite. Sada se možete

da se povučete. Gospodine Najs, da li želite još nešto da pokrenete pre nego što pređemo na privatnu sednicu?

TUŽILAC NAJS: Mislim da nemamo ništa.

SUDIJA MEJ: Onda ćemo da pređemo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

Fond za humanitarno pravo